

PODACI O ZEMLJI

KOSOVO

(October 2016)

Odricanje

IOM je sproveo prikupljanje informacija sa velikom pažnjom. IOM pruža ove informacije najboljim saznanjem i savesnošću. Ipak, IOM se ne može smatrati odgovornim za tačnost pruženih informacija. Osim toga, IOM neće biti odgovoran za bilo kakve zaključke ili ikakve rezultate, koji su izvučeni iz informacija koje je pružio IOM.

Pregled sadržaja (Sadržaj)

I. KONTROLNA LISTA	1
1. Uraditi pre povratka:	1
2. Uraditi odmah nakon povratka:	1
II. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	2
1. Sistem zdravstvene zaštite.....	2
2. Lečenje i dostupnost i troškovi lekova.....	2
III. TRŽIŠTE RADA I ZAPOSŁJAVANJE	2
1. Situacija tržišta rada	2
2. Načini / pomoć u nalaženju posla.....	3
3. Pomoć za nezaposlene	3
4. Dalje mogućnosti obrazovanja i stručnog obučavanja	3
IV. SMEŠTAJ	3
1. Situacija sa smeštajem	3
2. Načini / pomoć u nalaženju smeštaja.....	3
3. Socijalni grantovi za smeštaj	3
V. SOCIJALNA ZAŠTITA	4
1. Sistem socijalne zaštite	4
2. Penzioni sistem	4
3. Ugrožene grupe.....	4
VI. OBRAZOVANJE	4
1. Obrazovni sistem.....	4
2. Pristup i procedure upisivanja, posebno za povratnike.....	5
3. Troškovi, krediti i stipendije	5
4. Odobrenje i proveravanje stranih diploma	5
VII. STVARNA PODRŠKA ZA POVRATNIKE	5
1. Programi pomoći u reintegraciji.....	5
2. Podrška početku aktivnosti za stvaranje prihoda	5
VIII. KONTAKT INFORMACIJE I KORISNE VEZE	5

I. KONTROLNA LISTA

1. Uraditi pre povratka:

Povratnik treba:

- Zahtevati dokumenta od Nemačkih vlasti koja mogu zatrebati kasnije.
 - Obavezna: Izvod iz rođenih za decu rođenu u Nemačkoj (bez istih mogu se pojaviti ozbiljni problemi prilikom ulaska u zemlju ili tokom postupka prijavljivanja), školske diplome i potvrde o pohađanju stručnih kurseva i obuka.
 - Preporučljivo: Pisma preporuke od poslodavca, EU vozačke dozvole, dokaz o vezama sa nekom vrstom posla, ili kulturnim i sportskim udruženjima su od velikog značaja.
- Imati informacije o dolasku na aerodrom i daljem putovanju.
 - U poslednjih 6-7 godina, infrastruktura puteva se značajno poboljšala, preko vladinih investicija. U poslednjih par godina je sagrađen prvi autoput, koji povezuje Kosovo sa Albanijom.
 - Železnička infrastruktura je u lošem je stanju i ograničeno se koristi. Postoje dva glavna pravca oporavljenog železničkog prevoza za putnike, Priština-Peć--Prizren i Priština-Kačanik. Mnogi pružni segmenti su van upotrebe.
 - Taksi prevoz je veoma dostupna i široko rasprostranjena služba u zemlji, ali nije veoma omiljena vrsta prevoza zbog visokih cena ponuđenih od strane taksi kompanija.
 - Ne postoji nijedan deo zemlje koji nije pristupačan, osim u pojedinim periodima tokom zime koje karakterišu ogromne snežne padavine.
- Proveriti vakcinacije (naročito za decu).
Program vakcinacije na Kosovu:
 - Po rođenju: BCG i Hepatitis B vakcine se trebaju prve ubrizgati, dok DTP, Poliomijelitis, Hepatitis B i Hib 1 vakcine se ubrizgavaju tokom drugog meseca dečjeg života.
 - U trećem mesecu života, dete dobija DTP, Poliomijelitis i Hib 2 vakcine, kako bi nastavili sa DTP, poliomijelitis, Hepatitis B i Hib 3 vakcine u četvrtom mesecu života. Ciklus se potpunjuje sa MMR vakcinacijom, koja se prima između 12. i 18. meseca života.
 - Sledeća mena: U 6-7 godini deca primaju DT, Poliomijelitis i MMR vakcine oralno. Proces se završava u periodu između 12-18 godine, kada deca/tinejdžeri primaju Poliomijelitis, DTP i TT (Tetanus) vakcine. Ako se krug ne zatvori vakcinacija se treba nastaviti tamo gde se ranije prekinula.
- Naći privremeni smeštaj.
Neposredno po povratku, povratnici često nemaju kuda da idu. Moguć je smeštaj do sedam dana u vladinim prihvatnim centrima sa pokrivenim troškovima od strane vlade.

2. Uraditi odmah nakon povratka:

Povratnik treba:

- Prijaviti se nadležnim organima.
 - Prva prijava: Po povratku, sprovedena od strane Odeljenja za Reintegraciju Ministarstva Unutrašnjih Poslova, odmah po prolasku preko granične kontrole na aerodromu ili zemljane granične kontrole.
 - Prijava u Administrativnoj kancelariji za građanska pitanja kako bi se prijavili za izdavanje ličnih dokumenata i da se upišu u matične knjige građana Kosova (ako to pre nije urađeno). Da bi dobili ličnu kartu i upisali se u matične knjige građana Kosova, aplikanti trebaju da dokažu svoj identitet, pružajući stari Kosovski dokument (ličnu kartu, izvod rođenih ili pasoš). Deca rođena u Nemačkoj, treba da prikažu prevod izvoda rođenih, izdato od Nemačkih vlasti, ili Formu A (međunarodni izvod rođenih), koji je overen i potvrđen od strane centralnih vlasti, posebnim postupkom. Za ove slučajeve, aplikanti se moraju prijaviti u opštinskoj Administrativnoj kancelariji za građanska pitanja. Roditelji takođe trebaju prikazati izvod venčanih i kopije pasoša.
 - Posle dobijanja ličnih karata, trebaju posetiti centre za zapošljavanje.
- Aplicirati za socijalnu zaštitu.
Kancelarije socijalne pomoći su uspostavljene u svakom gradu, širom zemlje. Kriteriji za korišćenje socijalne pomoći su veoma strogi i samo osobe u krajnjoj nuždi biće podržane.
- Kontaktirati službe koje pomažu u pronalaženju posla i smeštaja.
Kancelarije za zapošljavanje se nalaze u svakom gradu Kosova i povratnici ih mogu posetiti da bi

se prijavili kao nezaposleni. Povratnici trebaju imati sa sobom ličnu kartu izdatu od Kosovskih vlasti.

- Prijaviti se za brigu o deci, školu i druge obrazovne ustanove.
 - Ustanove za dečiji dnevni boravak su širom dostupne na Kosovu, posebno u gradovima, i u oba kako u privatnom tako i javnom vlasništvu.
 - Upis u škole je jednostavan proces. Sposobnosti dece povratnika biće utvrđene odgovarajućim školskim Odborom, kako bi utvrdili koji razred trebaju pohađati. Trebaju se prikazati i diplome i svedočanstva dobijena u zemlji boravka.

II. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

1. Sistem zdravstvene zaštite

a. Opšte informacije o sistemu zdravstvene zaštite

Sistem zdravstvene zaštite na Kosovu je organizovan u tri nivoa: osnovni, sekundarni i trećestepeni. Osnovna zdravstvena zaštita (OZZ) se pruža u glavnim Centrima porodične medicine, koje funkcionišu u više od 30 opština širom Kosova sa veoma ograničenim dijagnostičkim kapacitetima. Centri porodične medicine i zdravstvene ambulante pružaju osnovnu primarnu negu.

Službe sekundarne zdravstvene zaštite se pružaju u šest regionalnih bolnica, koje se nalaze u većim gradovima Kosova. Sve bolnice su funkcionalne ali kapacitet njihovih laboratorija i odeljenja za rendgen su ograničeni. Regionalne bolnice imaju po 450-550 kreveta svaka.

Trećestepena zdravstvena zaštita se pruža u Univerzitetskom kliničkom centru u Prištini i ima na raspolaganju 2,500 kreveta.

b. Pristup, posebno za povratnike:

- Službe zdravstvene zaštite u javnim ustanovama se pružaju besplatno za posebne grupe ljudi, a i povratnici imaju dobar pristup u svim situacijama.
- Sistem zdravstvenog osiguranja na Kosovu još uvek nije ustanovljen. Privatne kompanije pružaju zdravstveno osiguranje ali ono je veoma skupo.

2. Lečenje i dostupnost i troškovi lekova

a. Medicinske ustanove i lekari

- UKCK-KUCC (Univerzitetski klinički centar Kosova) je glavna javna zdravstvena ustanova koja se nalazi u Prištini. UKCK je staratelj sa 15 klinika koje rade pod njegovim nadzorom. Sledeće klinike rade unutar UKC: Odeljenje Anestezije i Intenzivne Nege, Klinika za kožne i seksualno prenosljive bolesti, Centar Hitne Pomoci, Ginekologija i Akušerstvo, Neurologija, Neurohirurgija, Ortopedija, Pedijatrija, Pedijatrijska hirurgija, Psihijatrija, Plućna, Hirurgija, Urologija, Centralna Apoteka, Nationalni Institut za Javno Zdravlje.
- Konsolidovani privatni sektor, koji pokriva dosta zdravstvenih oblasti: Ove službe se pružaju sa višim kvalitetom u poređenju sa UKC, s tim što su cene većinom nepristupačne za širu javnost. Bolje poznate klinike u zemlji su sledeće: American Hospital, Klinika Aloka, Bahceci, Euromed i Rezonanca Hospital.

b. Procedure prijema

Lica trebaju se prvo obratiti institucijama na osnovnom nivou zdravstvene zaštite, Porodičnom zdravstvenom centru ili Glavnom porodičnom zdravstvenom centru. Ukoliko je potrebno dodatno praćenje, onda se treba uputiti regionalnim bolnicama ustanovljenim u glavnim regionima Kosova. Ako služba nije dostupna u ustanovama sekundarnog nivoa zdravstvenog sistema, pacijenti dobijaju pismeni uput za ulazak u trećestepeni nivo, u UKC u Prištini.

c. Dostupnost i troškovi lekova

Osnovni lekovi bi trebali biti besplatno dostupni u svakom javnom centru zdravstvene zaštite, ali često su nesnadbeni i nedostupni u javnim klinikama. Privatne apoteke imaju mogućnost uvoza potrebnih lekova, ali bi oni imali visoku cenu i snabdevanje može biti nesigurno. Postoji i mogućnost uvoza lekova iz susednih regiona/zemalja.

III. TRŽIŠTE RADA I ZAPOŠLJAVANJE

1. Situacija tržišta rada

a. Radna snaga

- Službeni broj zaposlenih lica na Kosovu je 323,508 u oba sektora, javnom i privatnom. Ipak, ovaj broj nije dobar pokazatelj zbog velikog neformalnog tržišta rada. Radnopravna starost na Kosovu je 18, dok penzijska starost je 65 godina.

- Prema Godišnjem Izveštaju za 2014. objavljenom u 2015. od strane MRSZ (Ministarstvo Rada i Socialne Zastite), najviše dostupnih radnih mesta ima u sektoru službi i izgradnje, praćenim od sektora proizvodnje i poljoprivrede.
- Prosečna plata: 200 EUR**
 - Važni podaci o ekonomskoj situaciji**
 - BDP po glavi stanovnika: 3,050.00 EUR (Izvor: Ministarstvo Ekonomskog Razvoja, VK)
 - Ekonomski porast: 3.8% u 2015 (Izvor: Ministarstvo Ekonomskog Razvoja, VK)
 - Stopa siromaštva: 29.7% (Izvor: UNDP)
 - Stepen nezaposlensti**
 - Prema Odeljenju za zapošljavanje MRSZ, službeni stepen nezaposlenosti je 35.3%, dok stepen nezaposlenih kod mladih ljudi (starosno doba 18-24) je 61%.
 - Ukupni broj nezaposlenih lica registrovanih kao tražioci posla u javnim službama za zaposlenje (kraj 2014.): 127,921 žena i 146,566 muškaraca.
 - Ukupan broj "nekvalifikovanih" tražioca posla 156,881 lica (kraj 2014.).
- Načini / pomoć u nalaženju posla**
 - Javni sektor: radna mesta se objavljuju na web stranicama nacionalnih listova, ali i fizički na informativnim tablama institucije ili agencije koja objavljuje radno mesto. Privatni sektor: informalni kanali (usmeno) su više rasprostranjeni.
 - Zaposlenje u privatnom sektoru je nerazvijeno. Neke od glavnih web stranica su: appk.org | www.ofertapune.com | www.portalpune.com | www.shkabaj.net | www.portalpune.com | gijrafa.com
 - Pomoć za nezaposlene**
Kosovo ne nudi nikakve šeme podrške za nezaposlene.
 - Dalje mogućnosti obrazovanja i stručnog obučavanja**
 - STC obuke su na raspolaganju za: Nezaposlena lica i prijavljene tražioce posla, koji pripadaju etničkim manjinama i ugroženim grupama.
 - Raspoložljive stručne obuke: računovodstvo, zavarivanje, frizerski, auto-električarstvo, električarstvo, IT obuka, hidraulika, lemljenje, izgradnja, stolarija, krojenje itd.
 - STC lokacije: Priština, Mitrovica, Doljane, Peć, Đakovica, Prizren, Uroševac i Gnjilane. Dva Centra Kompetentnosti se nalaze u Srbici i Mališevu, za izgradnju i Konstrukcije, Privredu, Administraciju i Trgovinu.

IV. SMEŠTAJ

- Situacija sa smeštajem**
 - Prosečna stanarina, tekući troškovi/komunalije** (n.pr. struja, voda, itd.)
 - Približne mesečne stanarine u Prištini su: Garsonjera: 150-200 EUR; stan sa jednom spavaćom sobom: 200-250 EUR; stan sa dve spavaće sobe: 250-350 EUR; stan sa tri spavaće sobe: 300-500 EUR. Stanarine u drugim gradovima Kosova (n.pr. Peć, Mitrovica, Uroševac) su otprilike za 50-80 EUR jeftinije nego u Prištini.
 - Cena za KW struje je 0.055 EUR, dok cena za 1 m³ vode za domaćinstvu je 0.350 EUR.
 - Ponuda i potražnja**
Izgradnja je jedna od sektora sa najbržim rastom u zemlji, ali potražnja za stanovima još uvek je velika, uglavnom kao rezultat migracijskih kretanja seoskog stanovništva u gradove. Velika potražnja održava cene stanarina još uvek visoko.
 - Stambeni objekti za povratnike/socijalno stanovanje**
Ne postoje posebni stambeni objekti za povratnike, osim prihvatnih centara za izbeglice koja primi azilante na Kosovu. Povratnici su uglavnom smešteni u iznajmljenim prostorijama sa maksimalnim trajanjem do jedne godine.
- Načini / pomoć u nalaženju smeštaja**
Stanovi se mogu naći preko agencija za nekretnine širom zemlje ili putem sopstvenog istraživanja. Unutar grada Prištine, cena kupovine 1 m² stana ili kuće je između 700 i 800 EUR, dok cena u drugim gradovima je niža, između 500 i 600 EUR.
Glavne web stranice: www.kosova-immobilien.com | <http://kosova-estate.com> | www.prona.net
- Socijalni grantovi za smeštaj**
Centri za Socijalni Rad su glavni doprinositelji socijalnih grantova za smeštaj, osim povremenih podrška koju nude neke od NVO. Ipak, ovi centri pomažu samo ona lica koja učestvuju u šemama socijalne pomoći i posebno ona lica koja su bila pogođena prirodnim nepogodama, kao: vatra, zemljotres, poplava itd.

V. SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Sistem socijalne zaštite

a. Opšte informacije o sistemu socijalne pomoći

Da bi se dobila socijalna pomoć aplikanti se trebaju prijaviti u Centrima za socijalni rad i proveriti da li ispunjavaju kriterijume koje je ustanovilo Ministarstvo rada i socijalne zaštite.

b. Pristup, naročito za povratnike

- Pravo i zahtevi
 - Prva kategorija: lica iznad 18 godina, sa trajnim invaliditetima i nesposobna za rad; lica iznad 65 godina; stalni staratelji za lica sa invaliditetima i preko 65 godina; lica do 14. godina starosti; lica između 15 i 18 godina starosti, koji pohađaju redovno obrazovanje, i samohrani roditelji sa najmanje jednim (1) detetom ispod 15 godina.
 - Druga kategorija: Porodice sa jednim sposobnim članom za rad i najmanje jednim detetom ispod pet (5) godina ili sa stalnim starateljstvom jednog siročeta ispod 15 godina starosti.
 - Isti kriteriji važe i za povratnike.
- Procedure registracije za socijalnu zaštitu/ osiguranje
 - Centri su locirani u svim opštinama Kosova. Aplikanti moraju predstaviti dokument o neprofesionalnom angažmanu (da je nezaposlen), koje izdaju Kancelarije za zapošljavanje u dotičnoj opštini.
- Potrebna dokumenta
 - Lična karta Republike Kosova, izvodi rođenih svih članova porodice, umrlicu/izvod venčanih i izjavu o porodičnoj zajednici.

c. Koristi

Lice se treba obratiti najbližem Centru za socijalnu pomoć za dopunske informacije i podnošenje dokumenata. Najviši iznos za samohrane roditelje je 90 EUR mesečno i ovo je jedina pomoć. Socijalna šema nije fleksibilna, tako da nikakva druga pomoć (n.pr. dečji dodatak) nije moguća.

2. Penzioni sistem

a. Opšte informacije o penzionom sistemu

- Fond javnog penzionog osiguranja: 10% od bruto zarada radnika se treba uplatiti u ovaj fond, 5% od strane poslodavca i 5% od radnika.

b. Osnovna (ili staračka) penzija je jedna od obaveznih formi penzija i uplaćuje se svim građanima Kosova iznad 65 godina starosti, bez ikakvih preduslova. Šema osnovne penzije je 75 EUR. Mesečna šema doprinosne penzije je 158 EUR. Zdravstveni troškovi se moraju lično pokriti.

Pristup, posebno za povratnike

- Kvalifikovanost/uslovi
Svi građani Kosova su kvalifikovani da pristupe šemi osnovnog penzionog fonda Kosova, dok doprinosne šeme penzije mogu pristupiti oni koji su radili i plaćali doprinose u penzionom fondu.
- Potrebna dokumenta
 - šema osnovne penzije: lična karta Republike Kosovo
 - šema doprinosne penzije: kopija lične karte, svedočanstvo ili diploma nivoa obrazovanja i izvod rođenih

3. Ugrožene grupe

a. Opšte informacije o ugroženim grupama

Priznate kategorije: samohrane majke, maloletnici bez pratnje, žrtve trgovine ljudima i osobe sa invaliditetima (autizam). Pristup socijalnim službama je veoma ograničen i strogo se ocenjuje, sa strogim kvalifikacionim uslovima, kao rezultat ograničenih finansijskih sredstava vlade.

b. Pomoć ugroženim osobama

Centri za socijalni rad su glavni doprinositelji dobiti ugroženih grupa. Neke od NVO i međunarodnih organizacija podržavaju posebne ugrožene grupe na Kosovu, kao što su žrtve trgovina ljudima i maloletnici bez pratnje.

VI. OBRAZOVANJE

1. Obrazovni sistem

Opšte informacije o sistemu

- Obavezno obrazovanje: od 6 do 11 godina starosti (razred 6-11)
- Po završetku srednje škole, učenici polažu nacionalni test.
- Studije su dostupne za nivo Bachelor, Master i PhD. Studenti mogu izabrati studirati kao redovni

ili vanredni studenti. Univerzitet u Prištini (UP) je jedini javni univerzitet na Kosovu.

2. Pristup i procedure upisivanja, posebno za povratnike

- Procedure upisivanja u škole su prilično jednostavne, otvorene i sveobuhvatne. Roditelji se trebaju savetovati sa predstavnicima najbliže škole u mestu boravka, radi upisivanja njihove dece. Oni trebaju prikazati izvode rođenih za decu koja će se upisati u školu po prvi put.
- Deca povratnici koja učestvuju u programima reintegracije, dobijaju pomoć za upisivanje u škole.

3. Troškovi, krediti i stipendije

a. Opšte informacije o školarinama

Za javno osnovno i srednje obrazovanje, se ne plaća školarina, međutim ono se plaća na nivou višeg obrazovanja i na svim nivoima privatnih institucija.

b. Pristup i uslovi za stipendije i/ili kredite za pokrivanje školarine

Vladine stipendije i studentski krediti nisu dostupni. Ponekad, međunarodne i lokalne organizacije, strane Ambasade, dobrotvorni fondovi i poneka državna institucija, pružaju pomoć studentima.

4. Odobrenje i proveravanje stranih diploma

Nacionalna Uprava za Kvalifikacije je zadužena za priznavanje stranih diploma. Njene odgovornosti su nadzor nacionalnih kvalifikacija, zajedno sa Ministarstvom Obrazovanja, Nauka i Tehnologije, Agencijom za Akreditaciju i drugim profesionalnim telima odobrenim za tu svrhu od strane vlade, a posebno za priznanje profesionalnih kvalifikacija i stranih diploma.

VII. STVARNA PODRŠKA ZA POVRATNIKE

1. Programi pomoći u reintegraciji

- Vlada Kosova je budžetirala reintegracioni fond od 3.5 million EUR za pomoć Kosovskim povratnicima. Pomoć obuhvata prehrambene i neprehrambene proizvode, higijenske artikle, smeštaj, pokretanje biznisa i obnovu i izgradnju kuće. Povratnici mogu pristupiti većini reintegracionih šema kao zaposlenje, pokretanje biznisa, prehrambenim i neprehrambenim proizvodima, higijenskim pakovanjima, ali ne mogu koristiti šeme obnove i izgradnje kuće. (od Marta 2016. takođe i oni koji su napustili Kosovo posle 28. Jula 2010. mogu koristiti reintegracione šeme)
- Aplikacije se trebaju predati u Opštinskim Kancelarijama za Povratak (OKP), osnovanim u svim opštinama. Pomoć u pokretanju biznisa može dostići do 2000 EUR, u naturi.
- Centri za zapošljavanje i UNDP podržavaju povratnike sa subvencijom plata.

2. Podrška početku aktivnosti za stvaranje prihoda

Osim kredita u banci, koje su pristupačne u svako doba, ponuda je ograničena sa povremenim projektima Međunarodne Organizacije za Migracije i organizacijama civilnog društva.

VIII. KONTAKT INFORMACIJE I KORISNE VEZE

UNDP Adresa: UNDP Kancelarija na Kosovu, Zagrebačka, br. 39, 10 000 Priština E-mail: registry.ks@undp.org Tel: +381 (0) 38 249066 Fax: +381 (0) 38 249065 Website: www.ks.undp.org	UNHCR Adresa: Lorenc Antoni, br 26, Pejton, 10 000 Priština E-mail: halilis@unhcr.org Tel: +381 (0) 38 241 509 Website: www.unhcr.org Kontakt osoba: Shpend Halili E-mail: halilis@unhcr.org
Odeljenje za Reintegraciju – Ministarstvo Unutrašnjih Poslova Adresa: Luan Haradinaj, bb, 10 000 Priština Tel: +381 38 521 266 Website: www.mpb-ks.org Kontakt osoba: Fahrije Ternava E-mail: Fahrije.Ternava@rks-gov.net	Odeljenje za Zapošljavanje Adresa: Zgrada Vlade, Priština E-mail: Ylber.A.Aliu@rks-gov.net Tel: +381 38 200 26 112 Website: https://mpms.rks-gov.net Kontakt osoba: Ylber Aliu E-mail: Ylber.A.Aliu@rks-gov.net

<p>Univerzitetsko-Klinički Centar Adresa: Bolnički kružni tok bb, Priština Tel: +381385 00 600</p>	<p>Kosovska Agencija za Imovinu Adresa: Perandor Justinian, br. 5, Pejton, 10 000 Priština Tel: +381 38 249 918 Fax: + 381 38 249 919 Website: http://kpaonline.org</p>
<p>Kosovska Agencija za Statistike Adresa: Zenel Salihu, br. 4, 10 000 Priština E-mail: economic@rks-gov.net Tel: +381 (0) 38 200 31 129 Fax: +381 (0) 38 235 033 Website: http://ask.rks-gov.net</p> <p>Kontakt osoba: Isa Krasniqi</p>	<p>APPK Adresa: Andrea Gropa, bb, 10 000 Priština Tel: +381 (0)38 24 34 74 Fax: +381 (0)38 24 34 75 Website: http://appk.org</p> <p>Kontakt osoba: Bedri Xhafa</p>